

INFORMACJA O STANIE BEZPIECZEŃSTWA SANITARNEGO POWIATU GRAJEWSKIEGO ZA ROK 2011

Panie Przewodniczący, Wysoka Rado.

Przedstawiam informację o stanie bezpieczeństwa sanitarnego powiatu grajewskiego za rok 2011. Informacja została opracowana na podstawie szczegółowej oceny stanu sanitarno – epidemiologicznego naszego powiatu, dokonanej przez pracowników Powiatowej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej w Grajewie.

Państwowa Inspekcja Sanitarna wykonuje swoje zadania poprzez sprawowanie bieżącego i zapobiegawczego nadzoru sanitarnego. Szczególny nacisk kładzie na nadzór nad warunkami epidemiologicznymi, zdrowotnymi żywności, żywienia i przedmiotów użytku, higieny pracy, higieny komunalnej, higieny procesów nauczania, wychowania, wypoczynku i rekreacji. Skala realnych i potencjalnych zagrożeń decyduje o tym, jakie czynniki środowiskowe powinny być przedmiotem systematycznego nadzoru i wynikających z nich działań profilaktycznych.

W 2011 roku nadzorem objęto 1083 obiekty, przeprowadzono 1369 kontroli. Wydano 253 decyzje merytoryczne i 258 decyzji płatniczych. Nałożono 31 mandatów karnych na kwotę 4300 zł.

OCENA BEZPIECZEŃSTWA ŻYWNOSCI ZA ROK 2011

1. Ocena stanu sanitarnego obiektów żywności, żywienia i przedmiotów użytku

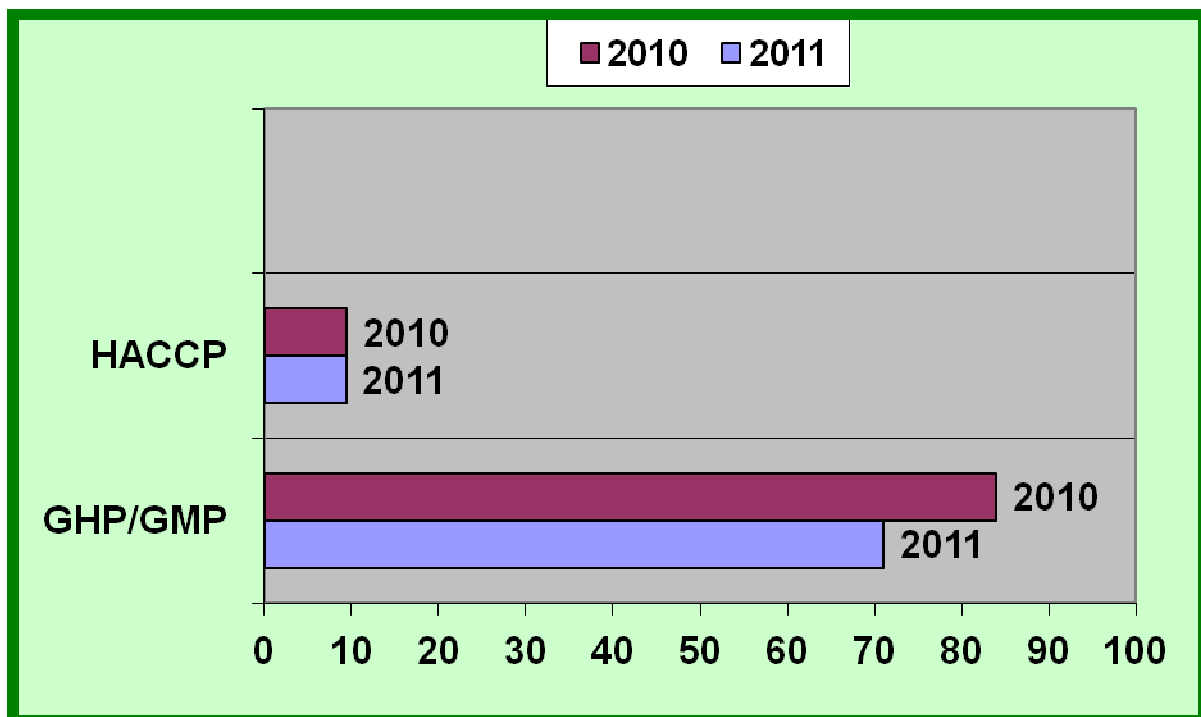

Państwowa Inspekcja Sanitarna powiatu grajewskiego w roku 2011 obejmowała nadzorem 456 prowadzących działalność zakładów żywności, żywienia i przedmiotów użytku.

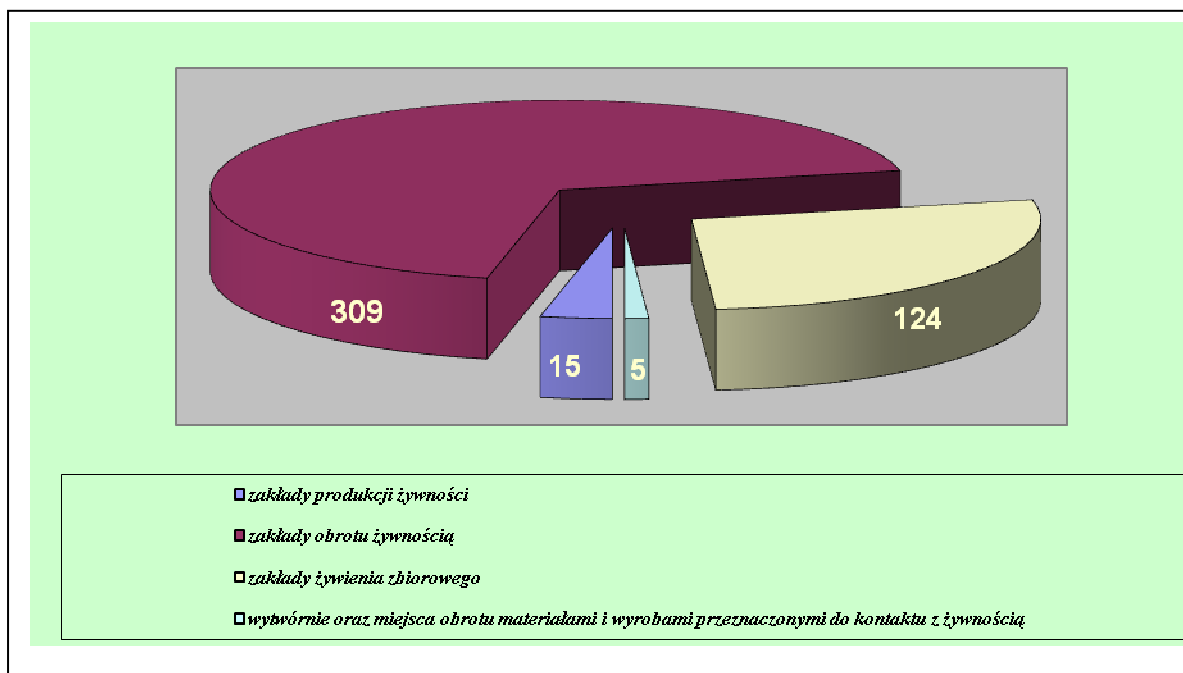
W roku 2011 zatwierdzono 51 zakładów, w tym 2 zakłady produkcyjne (piekarnie), 33 zakłady obrotu żywnością (26 sklepów, 1 hurtownię, 5 obiektów ruchomych i tymczasowych, 1 środek transportu) oraz 16 zakładów żywienia zbiorowego, w tym 14 zakładów żywienia otwartego, 1 stołówkę w przedszkolach oraz 1 zakład usług cateringowych.

W wyniku prowadzonego nadzoru stwierdzono, iż **270** zakładów posiada wdrożone zasady GHP/GMP, natomiast **36** - system HACCP.

Odsetek zakładów z wdrożonymi systemami GHP/GMP oraz HACCP w porównaniu do roku 2011

Struktura zakładów objętych nadzorem Państwowej Inspekcji Sanitarnej powiatu grajewskiego prowadzących działalność w 2011 roku.

Spośród obiektów ujętych w rejestrze zakładów podlegających Państwowej Inspekcji Sanitarnej skontrolowano łącznie 382 zakłady. Oceny wg jednolitych kryteriów ujętych w arkuszach oceny stanu sanitarnego dokonano w 323 obiektach, co stanowi 84,56% zakładów poddanych inspekcji.

Na podstawie ocen stanu sanitarnego dokonanych w oparciu o jednolite kryteria zawarte w ww. arkuszach nie stwierdzono obiektów niespełniających wymagań prawa, podobnie jak w roku 2010, tym nie mniej w części obiektów nadal stwierdzano nieprawidłowości stanowiące naruszenie przepisów prawa.

Spośród skontrolowanych zakładów produkcji żywności obiektami wykazującymi najwięcej nieprawidłowości były piekarnie. W ww. obiektach przeprowadzono w sumie 21 kontroli i rekontroli, w tym 2 kontrole interwencyjne. W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami wydano 9 decyzji administracyjnych. Osoby winne zaniedbań ukarano grzywną w drodze mandatu karnego - nałożono 3 mandaty na łączną kwotę 750,00zł. Ponadto wystosowano 2 wystąpienia dotyczące znakowania.

W grupie zakładów obrotu żywnością najczęściej stwierdzano nieprawidłowości w sklepach spożywczych. Państwowa Inspekcja Sanitarna w omawianej grupie obiektów przeprowadziła 307 kontroli i rekontroli, w tym 71 kontroli interwencyjnych. W celu

wyegzekwowania od przedsiębiorców usunięcia stwierdzonych naruszeń prawa wydano 56 decyzji administracyjnych, w tym 3 dotyczące zakazu wprowadzania produktu do obrotu (w związku z wprowadzaniem do obrotu produktów niezgodnych z zakresem działalności). W toku działań kontrolnych nałożono 16 mandatów karnych na łączną kwotę 1600,00zł. Ponadto wystosowano 1 wystąpienie dotyczące wdrażania procedur opartych na zasadach systemu HACCP oraz GHP/GMP.

W grupie zakładów żywienia zbiorowego najwięcej nieprawidłowości stwierdzano w zakładach żywienia zbiorowego otwartego. Pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej powiatu grajewskiego sprawując nadzór przeprowadzili w omawianej grupie obiektów 115 kontroli i rekontroli, w tym 5 interwencyjnych. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny wydał w sumie 24 decyzje administracyjnych, nie wydawał decyzji dotyczących unieruchomienia zakładu i zakazu wprowadzania produktu do obrotu. Na osoby winne zaniedbań nałożono 7 grzywien w drodze mandatu karnego na łączną kwotę 1150,00zł. Wystosowano 11 wystąpień dotyczących wdrażania instrukcji GHP/GMP oraz procedur opartych na zasadach systemu HACCP oraz planowania i sposobu żywienia.

Do najczęściej stwierdzanych nieprawidłowości w zakładach sektora spożywczego skontrolowanych w roku 2011 należały:

- nieprawidłowo opracowane lub niewdrożone procedury oparte na zasadach systemu HACCP;
- nieprawidłowości w opracowaniu, wdrożeniu lub przestrzeganiu procedur GHP i GMP
- nieprawidłowości dotyczące stanu technicznego zakładu

Pracownicy Państwowej Powiatowej Inspekcji Sanitarnej oprócz kontroli kompleksowych przeprowadzonych z wykorzystaniem arkuszy oceny stanu sanitarnego dokonywali również nw. kontroli tematycznych, wycinkowych:

- Ocena prawidłowości znakowania środków spożywczych stosowanych jako surowiec w produkcji artykułów spożywczych i przyrządzaniu potraw oraz znakowania środków spożywczych wytwarzanych i wprowadzanych do obrotu, ze szczególnym uwzględnieniem prawidłowości znakowania środków spożywczych zawierających GMO, środków spożywczych specjalnego przeznaczenia żywieniowego, środków spożywczych wprowadzanych do obrotu luzem, w tym mięsa i przetworów mięsnych, wyrobów cukierniczych i ciastkarskich.
- Ocena prawidłowości i skuteczności procesów mycia i dezynfekcji naczyń, sprzętu i rąk personelu.

- › Ocena higieny produkcji potraw (wyrobów gotowych), zachowania ciągłości łańcucha chłodniczego surowców, półproduktów i potraw (wyrobów gotowych)
- › Ocena higieny obrotu artykułami spożywczymi, zachowania łańcucha chłodniczego oraz przestrzegania terminów przydatności do spożycia (dat minimalnej trwałości) wprowadzanej do obrotu żywności.
- › Ocena stopnia wdrożenia przez zakłady zasad GHP/GMP oraz procedur opartych na zasadach systemu HACCP.
- › Ocena higieny produkcji oraz jakości sposobu żywienia w zakładach żywienia zbiorowego zamkniętego.
- › Ocena przestrzegania warunków określonych w rozporządzeniach Parlamentu Europejskiego dotyczących żywności genetycznie zmodyfikowanej
- › Ocena prawidłowości wprowadzania do obrotu suplementów diety, środków spożywczych specjalnego przeznaczenia żywieniowego
- › Ocena warunków stosowania i znakowania materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością, w tym wyrobów ceramicznych.

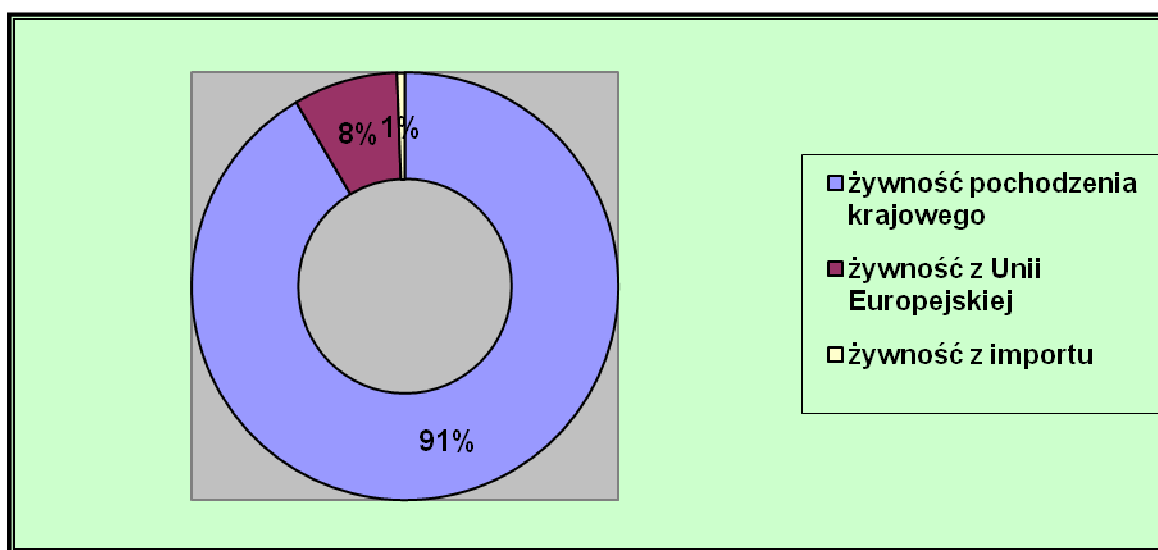
W związku z nieprawidłowościami stwierdzonymi podczas kontroli przeprowadzonych w roku 2011 łącznie wydano 102 decyzje administracyjne, nałożono 31 mandatów na łączną kwotę 4300 zł oraz wystosowano 15 wystąpień do przedsiębiorców i kierownictwa zakładów.

2.Ocena jakości zdrowotnej środków spożywczych oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością produkowanych i wprowadzanych do obrotu na terenie powiatu grajewskiego.

W roku 2011 łącznie oceniono 194 próbki, w tym 164 próbki żywności, 4 próbki materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością, 2 próbki posiłków obiadowych, 14 próbek sanitarnych oraz 10 próbek kosmetyków.

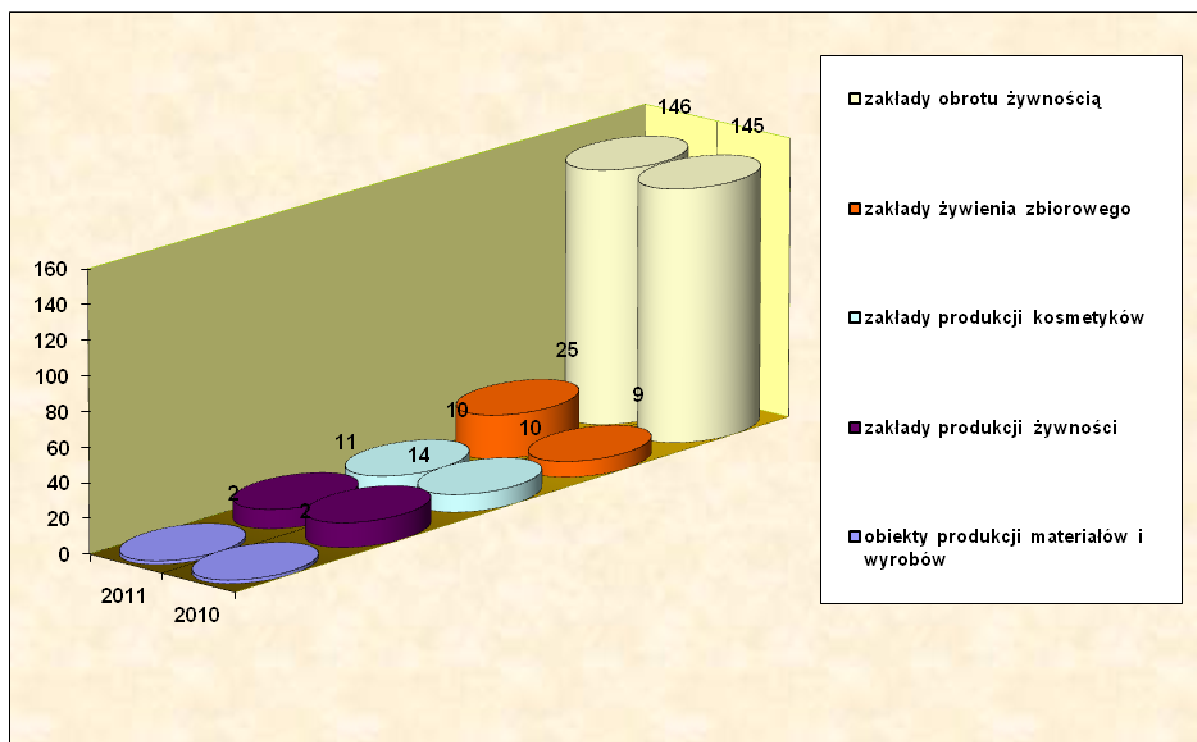
Struktura zbadanych próbek żywności ze względu na pochodzenie

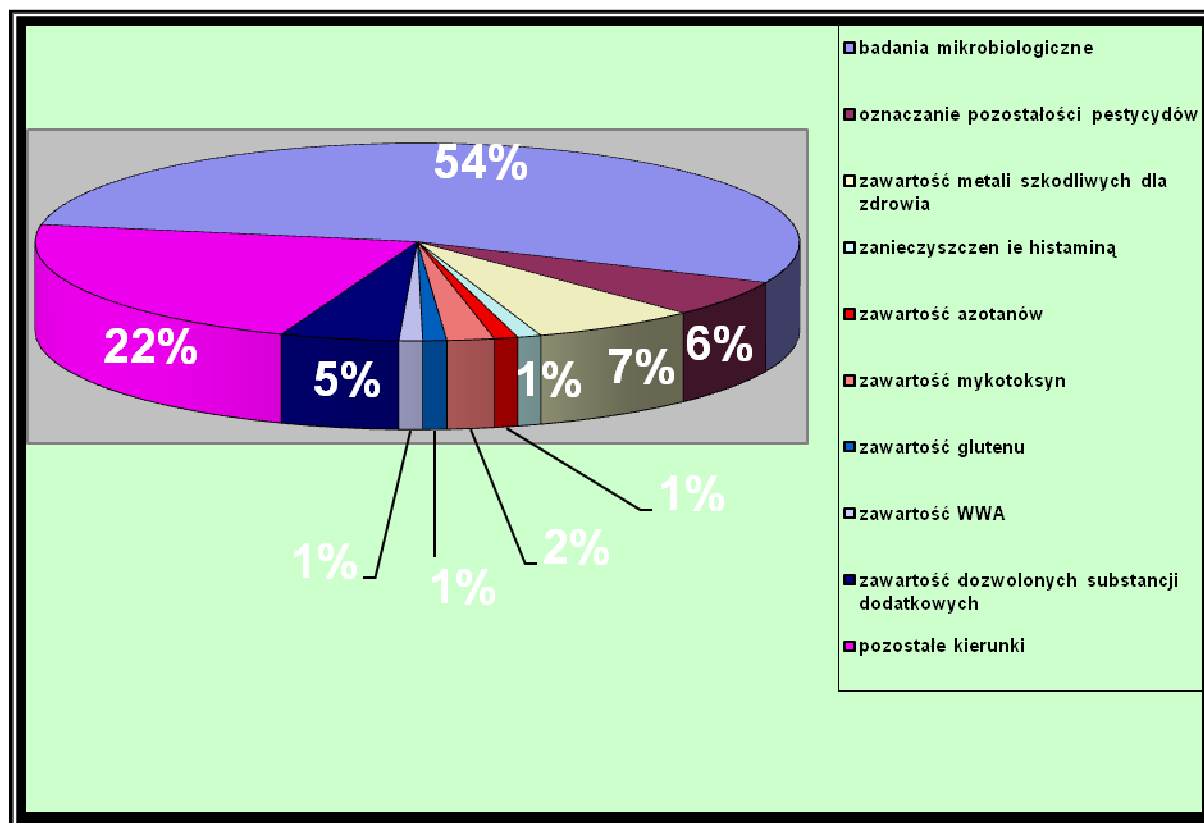
W **zakładach produkcji żywności** pobrano 11 próbek, w tym 6 próbek żywności i 5 próbek sanitarnych, w **zakładach obrotu żywnością** pobrano 146 próbek, w tym 127 próbek żywności krajowych, 13 próbek żywności z UE, 1 próbkę żywności z importu, 2 próby materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością oraz 3 wymazy sanitarne. Zakwestionowano 1 próbkę warzyw (pieczarki) ze względu na obecność niedopuszczonego do stosowania pestycydu, 5 próbek (1 próbka masła, 1 próbka przekąsek typu snack, 1 próbka wyrobów ciastkarskich z kremem niepodanym obróbce termicznej, 1 próbka tzw. innych wyrobach garmażeryjnych i kulinarnych) zakwestionowano ze względu na niezgodne z przepisami znakowanie

W **zakładach żywienia zbiorowego** pobrano 25 próbek, w tym 17 próbek żywności pochodzenia krajowego, 2 próbki posiłków obiadowych oraz 6 próbek sanitarnych, w **obiektach obrotu materiałami i wyrobami** pobrano 2 próbki materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością; w **wytwórni kosmetyków** pobrano 10 próbek kosmetyków. Wyniki badań 5 próbek lodów tradycyjnych pobranych w zakładzie żywienia zbiorowego (zakładzie małej gastronomii) wykazały zawyżoną liczbę bakterii *Bacillus cereus*. Szczegółowe informacje odnośnie zbadanych asortymentów i kierunków badań przedstawiono na nw. wykresach

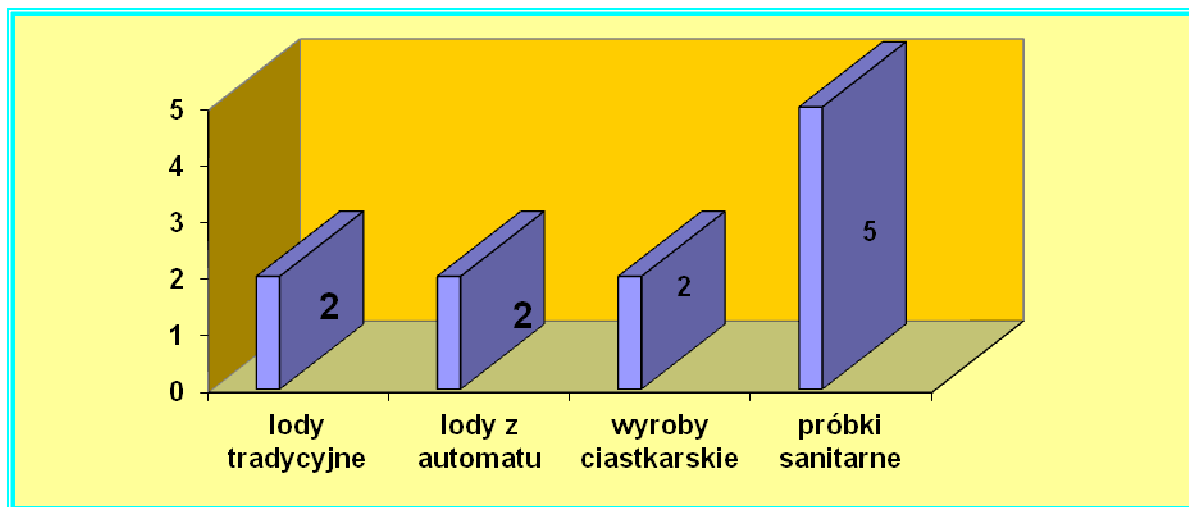
Liczba próbek pobranych w poszczególnych grupach obiektów w roku 2011 i 2010:

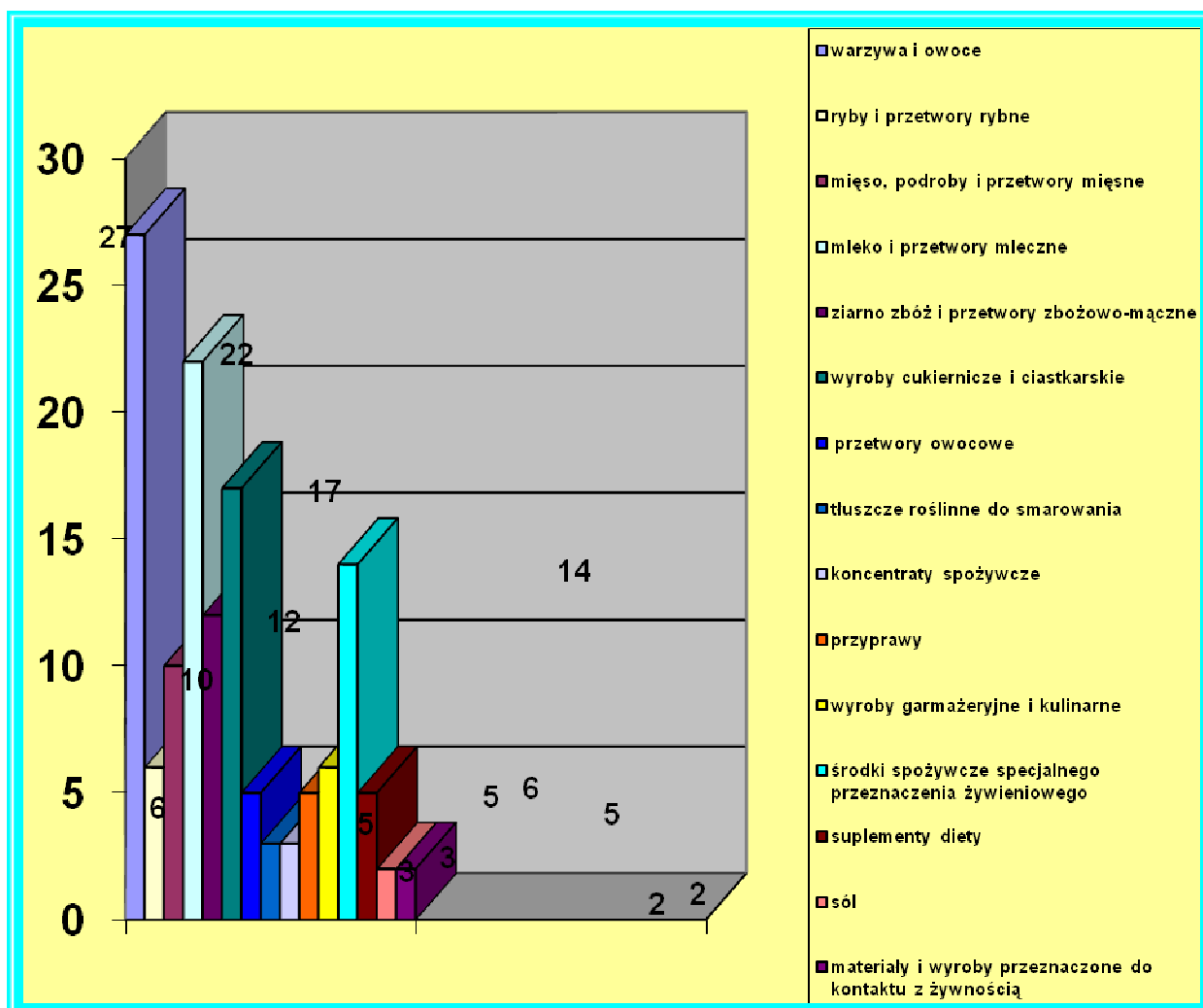
Struktura zbadanych w 2011 roku próbek żywności ze względu na kierunek badań

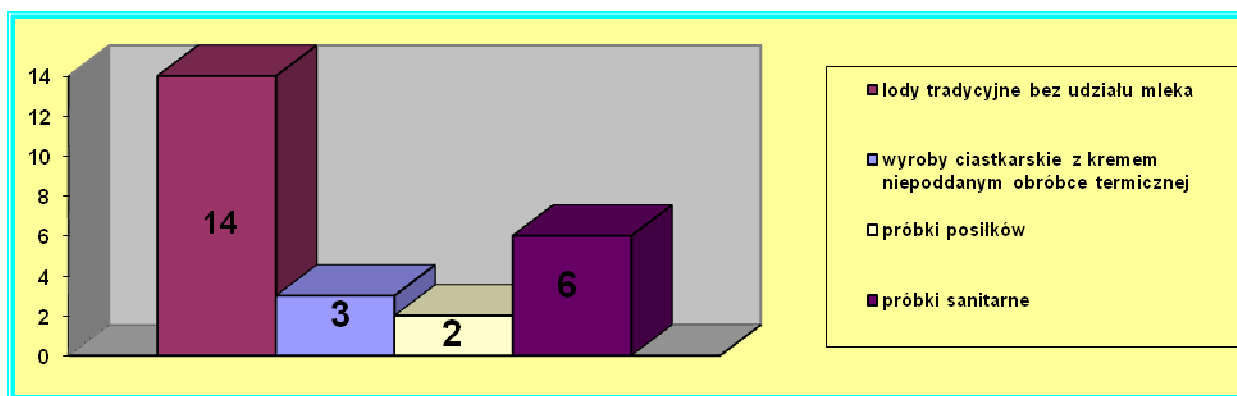
Liczba i asortyment próbek pobieranych w zakładach produkcji żywności w roku 2011

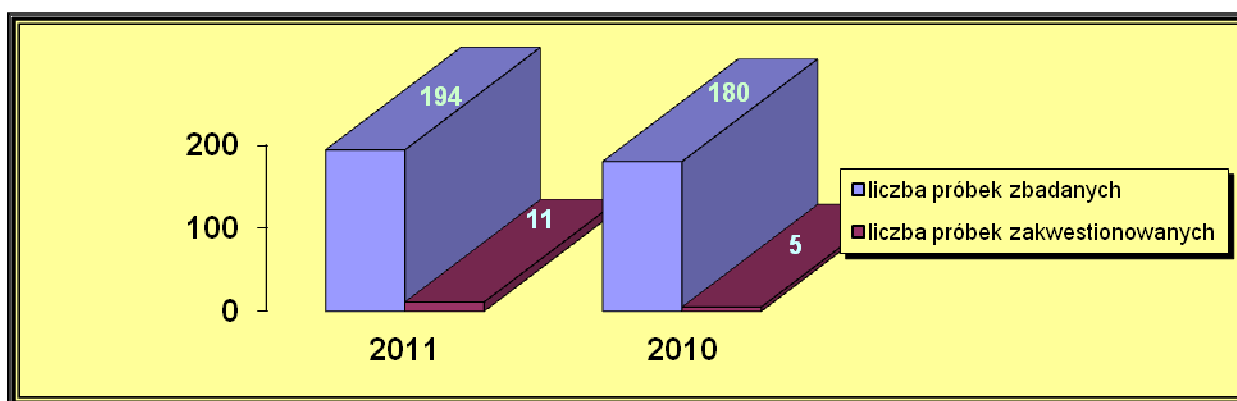
Liczba i asortyment próbek pobieranych w zakładach obrotu żywnością w roku 2011

Liczba i asortyment próbek pobranych w zakładach żywienia zbiorowego w roku 2011

Liczba zbadanych próbek i próbek kwestionowanych ze względu na naruszenie przepisów prawa żywnościowego w stosunku do roku 2010

III. Nadzór nad jakością zdrowotną produktów z importu wwożonych na teren powiatu grajewskiego

W 2011 r. do Państwowego Powiatowego Inspektora w Grajewie wpłynął 1 wniosek o dokonanie granicznej kontroli sanitarnej wyrobu przeznaczonego do kontaktu z żywnością od importera wirówek do mleka. W związku z powyższym pracownicy Sekcji HŻŻiPU przeprowadzili kontrolę w miejscu docelowego przeznaczenia i sporządzili protokół kontroli przywożonej z zagranicy partii produktów. Wydano „Świadectwo spełnienia wymagań zdrowotnych przez materiał lub wyrób przeznaczony do kontaktu z żywnością przekraczający granicę”.

IV. Ocena sposobu żywienia w zakładach żywienia zbiorowego zamkniętego

;

W 2011 roku badaniami sposobu żywienia objęto 33 obiekty żywienia zbiorowego zamkniętego, co stanowi 84,62% ogółu tego typu zakładów ujętych w ewidencji (w 2009r. 33 obiekty, co stanowiło 88,57%). Ocenę sposobu i jakości żywienia przeprowadzono w:

- 5 domach wczasowych,
- 2 domach pomocy społecznej,
- 18 stołówkach szkolnych,
- 2 stołówkach na koloniach i obozach,
- 4 przedszkolach,
- 2 zakładach usług cateringowych.

W 2011r. laboratoryjnie oceniono 2 próbki posiłków obiadowych, w tym 1 próbkę pobraną w stołówce szkolnej i 1 w bloku żywienia domu pomocy społecznej z żywieniem cateringowym. W próbkach oznaczono wartość energetyczną, procentowy udział energii z białka i z tłuszczu oraz zawartość NaCl.

Wyniki badań próbek posiłków wykazały niezgodności z zasadami racjonalnego żywienia, tj. w 2 próbkach posiłków stwierdzono zawyżoną zawartość soli, natomiast w próbce posiłku pobranego w stołówce szkolnej duże odstępstwa pomiędzy wartościami obliczonymi teoretycznie a wynikami laboratoryjnymi dla energii, tłuszczu i węglowodanów. Podobne nieprawidłowości wykazały wyniki badań próbek posiłków pobranych w roku 2010, tj. w posiłku pobranym w szkole stwierdzono obniżony udział białka w dostarczaniu energii, za wysoki udział tłuszczu w dostarczaniu energii oraz za wysoką zawartość NaCl, natomiast wyniki badań laboratoryjnych próbki posiłku z domu opieki społecznej wykazały zawyżoną zawartość soli.

W 2011 r. oceniono 39 jadłospisów, zakwestionowano 5, co stanowi 12,82 % zbadanych (w 2010r. – 25,00%). Najczęściej przyczyną kwestionowania podobnie jak w roku 2010 był brak lub zbyt mała ilość dodatków owocowo-warzywnych.

V. Działalność administracyjna i represyjna będąca wynikiem urzędowych kontroli żywności na przestrzeni lat 2009-2011

Rok	Ilość obiektów ewidencji	Ilość przeprowadzonych kontroli	Ilość wydanych decyzji	Ilość mandatów	Suma mandatów
2011	456	417	102	31	4300
2010	413	569	91	32	3800
2009	415	504	134	31	3930

VI. Wnioski

1. Stan sanitarny zakładów branży spożywczej prowadzących działalność na terenie powiatu grajewskiego na przestrzeni ostatnich lat utrzymuje się na zbliżonym poziomie. Nie stwierdza się zakładów ocenianych na podstawie kryteriów zawartych w arkuszach oceny stanu sanitarnego jako niezgodne z wymaganiami prawa, jednak w znacznej części zakładów stwierdza się nieprawidłowości stanowiące naruszenie obowiązujących przepisów prawa.
2. W porównaniu do roku 2010 nie stwierdzono znacznych zmian w jakości środków spożywczych produkowanych na terenie powiatu grajewskiego, stwierdzono natomiast wzrost odsetka kwestionowanych próbek pobranych z obiektów obrotu, wyprodukowanych przez obiekty nie nadzorowane przez PPIS w Grajewie
3. W stosunku do roku 2010 jakość żywienia w zakładach żywienia zbiorowego uległa poprawie. Jednak w dalszym ciągu stwierdza się nieprawidłowości w ww. zakresie. W związku z powyższym koniecznym jest kontynuowanie działań edukacyjnych wobec osób planujących i realizujących żywienie.

HIGIENA KOMUNALNA

Ocena zaopatrzenia ludności powiatu grajewskiego w wodę do spożycia za rok 2011.

W powiecie grajewskim źródłem zaopatrzenia w wodę ludności są wody podziemne. Dokonana ocena jakości wód podziemnych wskazuje, że jakość jej w większości ujęć dla zbadanych parametrów mieści się w klasie II- IV.

Powiat zamieszkuje 49 207 mieszkańców z czego 43 828 osób korzysta z wody z 14 wodociągów zbiorowego zaopatrzenia w wodę nadzorowanych przez PSSE Grajewo i z 3 wodociągów nadzorowanych przez PSSE Kolno, PSSE Mońki ,PSSE Łomża

**W gminie Wąsosz: 351 osób korzysta z wodociągu Gnatowo ,
W gminie Radziłów: 49 osób korzysta z wody z wodociągu Nowa Kubra,
W gminie Grajewo : 58 osób korzysta z wody z wodociągu Zalesie oraz 150 osób korzysta z wody z wodociągu Osowiec.**

Wszystkie wodociągi objęte były monitoringiem kontrolnym i przeglądowym. Próby wody do badań pobierane były w ustalonych stałych miejscach poboru z częstotliwością zależną od wielkości produkcji wody. Pobrano 69 prób wody w ramach monitoringu kontrolnego oraz 15 prób w ramach monitoringu przeglądowego.

Właściciele 7 wodociągów opartych na indywidualnych ujęciach wody dla potrzeb turystyki – mają obowiązek udokumentowania jakości wody .

Z wody wodociągowej o niekwestionowanej jakości wody na koniec 2011r. korzystało 42 943 osoby tj.97,9%

Z wody wodociągowej o kwestionowanej jakości wody na koniec 2011r. korzystało 885 osób tj.2 %

Z kwestionowanej jakości wody w różnych okresach w ciągu roku 2011 korzystało 8787 osób tj.20 %

Nadal wśród najczęstszych przyczyn kwestionowania wody były ponadnormatywne przekroczenia parametrów: mangan, żelazo, mętność, barwa, amonowy jon, zapach

W trakcie roku 2011 stwierdzono przekroczenia parametrów mikrobiologicznych w 5 nadzorowanych wodociągach.

Nazwa wodociągu	Przekroczony parametr/ czas trwania przekroczeń	Przyczyna zanieczyszczenia
Szczuczyn	liczba bakterii gr.coli/-6 dni	przyczyna nieznana
Święcienin	liczba bakterii gr.coli/-12 dni	awaria na sieci
Łoje Awissza	liczba bakterii gr.coli/-12 dni	przyczyna nieznana
Radziłów	ogólna liczba mikroorganizmów w 22 °C po72h/- 9 dni liczba bakterii gr.coli/- 7 dni	zastoiny wody po zmniejszonym poborze wody
Białaszewo	ogólna liczba mikroorganizmów w 22 °C po72h/- 14 dni	zastoiny wody po zmniejszonym poborze wody

Zestawienie liczby ludności korzystającej z wody wodociągowej do liczby ludności zamieszkującej miasto/gminę

Miasto	Gmina	Nazwa wodociągu	Liczba ludności korzystającej z wody wodociągowej	Liczba ludności zamieszkującej
Grajewo		Grajewo	20963	22 239
Szczuczyn		Szczuczyn	3409	3496
Rajgród		Rajgród	1169	1707
	Szczuczyn	Szczuczyn	2869	3111
		Niedźwiadna		
		Wólka		
	Rajgród	Rajgród	1789	3725
	Wąsosz	Zalesie	3918	3918
		Ławsk		
		Wąsosz		
	Radziłów	Słucz	4960	4965
		Radziłów		
		Święcienin		
		Łoje Awissa		
	Grajewo	Białaszewo	4752	6046
		Wojewodzin		

89% mieszkańców powiatu grajewskiego korzysta z wody z wodociągów zbiorowego zaopatrzenia

Miasto Grajewo – 94,3% ludności

Miasto Szczuczyn – 97,5% ludności

Miasto Rajgród – 68,4% ludności

Gmina Grajewo – 78,6% ludności / na 51 miejscowości 49 z wodociągami – 96%

Gmina Szczuczyn – 92,2% ludności /na 31 miejscowości 31 zwodociągowanych – 100%

Gmina Rajgród – 48% ludności / na 34 miejscowości 22 zwodociągowane – 67,7%

Gmina Radziłów – 99,7% ludności / na 34 miejscowości 34 zwodociągowane - 100%

Gmina Wąsosz – 100 % ludności / na 17 miejscowości 17 zwodociągowanych – 100%

Wykaz producentów wody zaopatrujących ludność na terenie powiatu grajewskiego

1. Zakład Wodociągów i Kanalizacji w Grajewie/**wodociąg Grajewo/**
2. Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Rajgrodzie/**wodociąg Rajgród/**
3. Gminny Zakład Komunalny w Wierzbowie /**wodociąg Wojewodzin i Białaszewo/**
4. Zakład Komunalny w Radziłowie/**wodociąg Radziłów, Słucz, Łoje Awissa, Święcienin/**
5. Wielobranżowe Przedsiębiorstwo Komunalne w Szczuczynie Spółka zo.o –
/**wodociąg Szczuczyn, Niedźwiadna, Wółka/**
6. Wodociągi Wiejskie sp.zo.o w Łomży/**wodociąg Wąsosz, Zalesie, Ławsk/**

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Grajewie w celu uzyskania poprawy jakości wody wydał 15 decyzji /w tym 2 zmieniające termin oraz 2 na stan techniczny SUW . w Białaszewie i Zalesiu.

Nie wydano decyzji unieruchamiających wodociągi - zakazujących korzystania z wody dostarczanej ludności

Komunikatów o pogorszeniu jakości wody nie wydano. W wydanych ocenach jakości wody do Władz Miast i Gmin wnoszono o informowanie mieszkańców o jakości wody do spożycia zgodnie z art.12 ust.1 i ust 2 Ustawy z dnia 7 czerwca 2001r o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzeniu ścieków (Dz.U z 2006r Nr 123 poz.858)

W 2011r wydano 39 ocen jakości wody /okresowe i obszarowe/. Właściciele wodociągów informują mieszkańców korzystających z wody wodociągowej o jej jakości poprzez umieszczenie powyższych ocen na tablicach ogłoszeń w swoich urzędach oraz na stronach BIP.

Zgodnie z obowiązującymi wymaganiami zawartymi w rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 29 marca 2007r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz.U z 2007r Nr 61 poz.417z późn.zm) przedsiębiorstwa wodociągowo – kanalizacyjne realizowały kontrolę wewnętrzną poprzez :

- Wyznaczenie stałych punktów czerpalnych służących do pobierania próbek wody
- Ustalenie częstotliwości badań , zgodnie z załącznikiem nr 6 do rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 29 marca 2007r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz.U z 2007r Nr 61 poz.417z późn.zm) w porozumieniu z Państwowym Powiatowym Inspektorem Sanitarnym w Grajewie
- Przeprowadzenie badania w zakresie monitoringu kontrolnego i przeglądowego.

O pogorszeniu się jakości wody informowano Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Grajewie telefonicznie i pisemnie. Następnie podejmowano działania mające na celu poprawę jakości wody.

Efektom prowadzonego monitoringu jakości wody , było szybkie stwierdzenie ewentualnych odchyłań parametrów, a co za tym idzie podjęcie szybkich działań zmierzających do poprawy jej jakości przez administratorów lub prowadzenie postępowania administracyjnego przez PSSE Grajewo.

Uzyskano poprawę jakości wody w ciągu roku : poprzez intensywne płukanie sieci, dezynfekcję, wymianę sprzętów.

Wnioski

Jakość wody powinna ulec poprawie:

1.Wodociąg Białaszewo- z powodu powracających przekroczeń w ciągu roku planowana jest ponowna wymiana filtrów, złóż

2.Wodociąg Ławsk - planowany jest wymiana urządzeń uzdatniających, bądź zmiana sposobu uzdatniania

Ocena stanu sanitarnego obiektów użyteczności publicznej z zakresu higieny komunalnej

Na terenie powiatu grajewskiego kontroli stanu sanitarno-technicznego podlegały następujące obiekty : placówki służby zdrowia , domy pomocy społecznej, obiekty wczasowo- turystyczne, zakłady fryzjerskie , kosmetyczne i odnowy biologicznej, dworzec autobusowy i poczekalnia i przystanek PKS, stacja PKP, ustęp publiczny, przystań żeglarska, tereny rekreacyjne , kino, domy kultury, obiekty świadczące usługi noclegowe i gospodarstwa agroturystyczne, obiekty sportowe, domy przedpogrzebowe, pole namiotowe, stacje paliw, cmentarze oraz środki transportu publicznego (autobusy).

W ewidencji w 2011r było 135 obiektów użyteczności publicznej z czego zostało skontrolowanych 133 obiektów (dwa obiekty nie prowadziły działalności w 2011r) . Na terenach miejskich w ewidencji jest 108 obiektów, natomiast na wiejskich terenach jest 27 obiektów.

Na terenach miejskich skontrolowano 106 obiektów, co stanowi 98,1% obiektów w ewidencji natomiast na terenach wiejskich skontrolowano 27 obiektów co stanowi 100 % obiektów będących w ewidencji. Jako zły został zakwalifikowany obiekt na terenie miejskim (zakład fryzjerski oraz stadion sportowy w Grajewie) oraz obiekt na terenie wiejskim (zakład fryzjerski w Radziłowie). Obiekty oceniono na koniec roku jako dobre.

Kolejną grupą obiektów nadzorowanych przez Sekcję Higieny Komunalnej jest grupa środków transportu – środki transportu do przewozu ludzi (autobusy) , środki transportu sanitarnego (do przewozu ludzi chorych) oraz środki do przewozu zwłok i szczątków ludzkich. Skontrolowano 13 autobusów , 3 samochody do przewozu chorych oraz 5 samochodów do przewozu zwłok i szczątków ludzkich. Stan sanitarno- techniczny wszystkich środków transportu w trakcie kontroli był dobry.

W związku ze stwierdzeniem naruszeń w nadzorowanych obiektach PPIS w Grajewie wystawił 14 decyzji celem usunięcia stwierdzonych naruszeń .W związku z tym w ciągu 2011 roku poprawiono stan sanitarno-techniczny w 4 obiektach typu zakłady fryzjerskie oraz 1 obiekt - stadion sportowy w Grajewie.

Przed rozpoczęciem sezonu „Lato 2011” PPIS w Grajewie wystąpił do władz administracyjnych, właścicieli, administratorów i zarządzających o odpowiednie pod względem sanitarnym przygotowanie terenów i obiektów.

W wystąpieniach do władz administracyjnych oraz właścicieli terenów przeznaczonych do zabawy dla dzieci wyposażonych w piaskownice, zawarto informacje na temat zagrożeń zakażenia dzieci pasożytami rozwijającymi się w piasku zanieczyszczonym odchodami ptaków i zwierząt domowych. Nadzorem objęto 15 piaskownic.

Ponadto w miesiącu sierpniu dokonano kontroli w zakresie stanu sanitarnego 10 ubikacji ogólnodostępnych. Obiekty nie są ujęte w rejestrze, skontrolowano je akcyjnie. Dokonano oceny stanu sanitarnego obiektów użyteczności publicznej w aspekcie przygotowań do EURO 2012.

W związku z nowelizacją ustawy z dnia 18 lipca 2001r Prawo wodne (zmiany wprowadzone ustawą z dnia 4 marca 2010r o zmianie ustawy – Prawo wodne (Dz.U. z 2010r. Nr 44, poz.253) zmiany w zakresie organizacji i prowadzenia nadzoru nad kąpieliskami i miejscami wykorzystywanymi do kąpieli, w roku 2011 nie zarejestrowano kąpielisk.

W ewidencji było 5 miejsc wykorzystywanych do kąpieli. Badania wody wykonywali organizatorzy tych miejsc (4) przy ośrodkach wypoczynkowych w Rajgrodzie oraz jedno służące do użytku publicznego w Rajgrodzie – badanie wykonane przez władze miejskie.

Woda z miejsc wykorzystywanych do kąpieli wg dostarczonych przez organizatorów sprawozdań nadawała się do kąpieli przez cały sezon turystyczny

- przesyłano do Podlaskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Białymstoku co tydzień raporty o jakości wody w miejscach wykorzystywanych do kąpieli.

- w okresie od czerwca 2011r do końca sierpnia 2011r wydano 6 bieżących ocen jakości wody z miejsc wykorzystywanych do kąpieli.

HIGIENA PRACY

1. Ocena stanu sanitarnego w zakładach pracy zlokalizowanych na terenie powiatu grajewskiego.

Głównym celem nadzoru sprawowanego przez pion higieny pracy Państwowej Inspekcji Sanitarnej jest ustalenie rodzaju czynników szkodliwych i uciążliwych dla zdrowia człowieka, źródeł ich powstawania oraz stopniowa eliminacja ze środowiska pracy. Natomiast w przypadku braku takich możliwości znaczące ograniczenie ich wpływu na zdrowie zatrudnionych celem zapobieżenia powstawania chorób zawodowych i parazawodowych.

W 2011 roku w ewidencji Państwowej Inspekcji Sanitarnej powiatu grajewskiego figurowało 153 zakłady, zatrudniających 3040 pracowników. Do kontroli ujęto 62 podmioty, skontrolowano 66 zakładów, w których pracowało 2623 osoby. W 2011 roku przeprowadzono 85 kontroli sanitarnych.

1.1. Weryfikacja zagrożeń wywołanych czynnikami szkodliwymi dla zdrowia.

Weryfikacja zagrożeń czynnikami szkodliwymi dla zdrowia przeprowadzona na podstawie wyników pomiarów i analiz wykazała, że w warunkach tych czynników pracowało 1445 osób tj.(55,09 % ogółu zatrudnienia). Na terenie powiatu grajewskiego nie było zakładów, w których przekroczone są normatywy najwyższych dopuszczalnych stężeń pyłów i związków toksycznych (NDS) oraz najwyższych dopuszczalnych natężeń hałasu i wibracji (NDN).

1.2 Nadzór nad czynnikami rakotwórczymi.

W zakresie prowadzonego nadzoru nad realizacją przez pracodawców rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 1 grudnia 2004r w sprawie substancji, preparatów, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej przeprowadzili 8 kontroli w 8 zakładach pracy, w których występują czynniki rakotwórcze. Podczas kontroli naruszeń nie stwierdzono i nie były wydawane decyzje.

1.3 Nadzór nad prekursorami kategorii 2 i 3, wynikający z nowelizacji ustawy o przeciwdziałaniu narkomani.

Na terenie powiatu grajewskiego w 2011r w ramach nadzoru nad przestrzeganiem przez pracodawców ustawy o przeciwdziałaniu narkomani przeprowadzono 7 kontroli w 7 zakładach, w których wprowadzano do obrotu i stosowano prekursory narkotyków. W 3 zakładach stwierdzono wprowadzanie do obrotu prekursorów kategorii 2 i 3. Podczas kontroli naruszeń nie stwierdzono i nie były wydawane decyzje.

1.4 Nadzór nad wprowadzaniem do obrotu produktów biobójczych.

Na terenie powiatu grajewskiego nie ma zakładów, które po raz pierwszy wprowadzają do obrotu produkty biobójcze. Zakłady, w których wprowadzane są do obrotu produkty biobójcze to sklepy. W 2011r przeprowadzono 18 kontroli w 15 zakładów, w których pracowało 56 osób. Podczas kontroli naruszeń nie stwierdzono i nie były wydawane decyzje.

1.5 Nadzór nad substancjami i preparatami chemicznymi w związku z wejściem w życie rozporządzenia REACH w celu zapewnienia swobodnego przepływu substancji chemicznych w ich postaci własnej lub jako składniki preparatów i w wyrobach.

Na terenie powiatu grajewskiego działalność prowadzi 1 producent (zakład produkujący detergent - płyn do mycia naczyń), 8 dystrybutorów oraz działają 25 podmioty stosujące substancje i preparaty chemiczne w działalności zawodowej. Skontrolowano 33 obiekty, w których przeprowadzono 37 kontroli. Podczas kontroli naruszeń nie stwierdzono i nie były wydawane decyzje.

1.6 Nadzór sanitarny nad warunkami pracy i wypełnianiem przez pracodawców obowiązków wynikających z oceny ryzyka zawodowego pracowników zatrudnionych w zakładach opieki zdrowotnej w zakresie zagrożeń chemicznych i biologicznych.

W 2011r skontrolowano 4 zakłady, w których przeprowadzono 4 kontrole. W zakładach zatrudnionych było 45 osób. Na czynniki biologiczne z 2 grupy zagrożenia narażonych było 45 osób a na 3 grupę zagrożenia narażonych 40 osób.

W 4 zakładach występowały czynniki chemiczne. Podczas kontroli naruszeń nie stwierdzono i nie były wydawane decyzje.

1.7 Nadzór nad kontrolą przygotowania pracodawców pod kątem przestrzegania przepisów i zasad bhp podczas prac usuwania bądź zabezpieczania wyrobów zawierających azbest w ramach realizacji rządowego „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 - 2032”

Na terenie powiatu grajewskiego nie ma zakładów, które uzyskały decyzje zatwierdzające program gospodarki odpadami niebezpiecznymi zawierającymi azbest. Rozbiórkę płyt azbestowych przeprowadziła firma z województwa kujawsko – pomorskiego. Przeprowadzono 1 kontrolę w 1 zakładzie. Firma przeprowadzająca rozbiórkę zatrudnia 45 osób. Liczba osób pracujących w kontakcie z czynnikiem rakotwórczym (azbest) – 5 osób.

Podczas kontroli naruszeń nie stwierdzono i nie były wydawane decyzje.

1.8 Nadzór nad warunkami pracy i wypełnianiem przez pracodawców obowiązków wynikających z oceny ryzyka zawodowego pracowników narażonych na kwas siarkowy

W 2011 roku skontrolowano 2 zakłady, w których wykonywane są prace związane z narażeniem na działanie kwasu siarkowego. Na terenie powiatu grajewskiego nie ma zakładów, w których wykonywane są prace związane z narażeniem na działanie kwasu siarkowego w procesach produkcyjnych. Kwas siarkowy stosowany jest w laboratoriach – do mycie sitek i lejków w perforatorze i jako odczynnik analityczny do oznakowania zawartości tłuszczu w wyrobach mlecznych

Podczas kontroli naruszeń nie stwierdzono i nie były wydawane decyzje.

2. Występowanie chorób zawodowych

W 2011 roku na podstawie danych zawartych w orzeczeniach lekarskich, wydawanych przez jednostki służby zdrowia uprawnione do rozpoznawania chorób zawodowych oraz analizy ocen narażenia zawodowego pracowników Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Grajewie wydał 6 decyzji stwierdzających chorobę zawodową. Decyzji negatywnych o braku podstaw do stwierdzenia choroby zawodowej wydano 8.

Analiza zapadalności na choroby zawodowe na terenie województwa podlaskiego w latach 2008 – 2011.

Nr poz.	Jednostka chorobowa	2008	2009	2010	2011
7	Zewnątrzpoходne alergiczne zapalenie pęcherzyków płucnych	-	1	-	-
15	Przewlekłe choroby narządu głosu spowodowane nadmiernym wysiłkiem głosowym, trwającym co najmniej 15 lat	1	1	2	-
26	Choroby zakaźne i pasożytnicze albo ich następstwa	11	13	4	6

Wysoka zapadalność na choroby zakaźne i pasożytnicze, głównie boreliozę wśród rolników indywidualnych, jest związana z występowaniem terenów endemicznych siedlisk kleszcza pospolitego, będącego przenosicielem tego schorzenia.

EPIDEMIOLOGIA

Ocena placówek ochrony zdrowia w zakresie stanu sanitarno-technicznego, przestrzegania reżimu p/epidemicznego, wykonawstwa szczepień ochronnych i zapobiegania chorobom zakaźnym.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Grajewie na terenie powiatu grajewskiego sprawuje nadzór bieżący nad stanem sanitarno – technicznym w placówkach ochrony zdrowia podczas którego uwzględniane są zagadnienia dotyczące m. in.:

- wymagań jakim powinny odpowiadać pod względem fachowym i sanitarnym pomieszczenia i urządzenia zakładu opieki zdrowotnej,
- oceny procedur dezynfekcyjnych i sterylizacyjnych, sprzątania i czystości bieżącej pomieszczeń,
- postępowania z odpadami medycznymi w miejscu ich powstania,
- dezynsekcji i deratyzacji.

W ubiegłym roku w rejestrze było 44 placówki ochrony zdrowia. Skontrolowano wszystkie zakłady opieki zdrowotnej: gabinety indywidualnej, specjalistycznej praktyki lekarskiej oraz inne obiekty świadczące usługi medyczne. Łącznie przeprowadzono 83 kontrole sanitarne, w czasie których sporządzono 83 protokoły z kontroli sanitarnej, wydano łącznie 2 decyzje, są to decyzje o czasowym odsunięciu od pracy w związku z wyhodowaniem dodatniego wyniku w kierunku pałeczek salmonella.

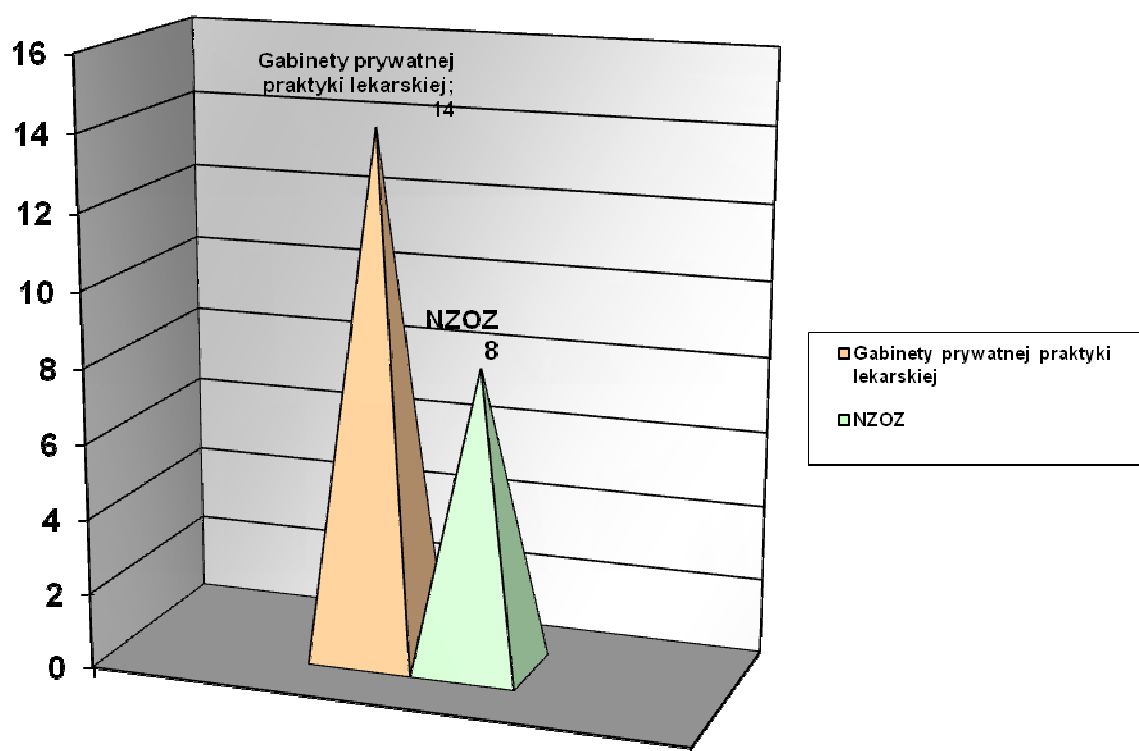
Stan sanitarno – techniczny placówek ochrony zdrowia jest dobry, przestrzegane są obowiązujące procedury sanitarne, postępowanie z odpadami niebezpiecznymi w miejscu wytwarzania i przechowywania jest prawidłowe.

Zakłady opieki zdrowotnej posiadają programy dostosowawcze do wymogów Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 10.11.2006r. w sprawie wymagań jakim powinny odpowiadać pod względem fachowym i sanitarnym pomieszczenia i urządzeń zakładów opieki zdrowotnej z terminem wykonania do dnia 31.12. 2012 roku. Programy są sukcesywnie realizowane.

Placówki ochrony zdrowia wyposażone są w 22 urządzenia sterylizacyjne – autoklawy. W czasie kontroli z zakresu reżimu p/epidemicznego i kompleksowych sprawdzano dokumentację (rejestry, wyniki) z wewnętrznej kontroli procesów sterylizacji prowadzonych w placówkach ochrony zdrowia wyposażonych w sprzęt do sterylizacji.

W placówkach medycznych na terenie powiatu grajewskiego wewnętrzna kontrola procesów sterylizacji prowadzona jest na bieżąco, nie stwierdzono nieprawidłowości w tym zakresie.

Rozmieszczenie urządzeń w placówkach ochrony zdrowia

Placówki ochrony zdrowia korzystające ze sprzętu wielorazowego użytku podczas świadczenia usług medycznych są dostatecznie wyposażone w urządzenia do sterylizacji.

Choroby zakaźne

Na terenie powiatu grajewskiego sytuacja epidemiologiczna w zakresie chorób zakaźnych w 2011r. była stabilna. Największy wzrost zachorowań odnotowuje się w przypadku osy wietrznej – 672 zachorowania, w stosunku do ubiegłego roku liczba zachorowań zwiększyła się o 630 zarejestrowanych przypadków. W występowaniu niektórych chorób takich jak: wirusowe zakażenia jelit i grypa obserwujemy również wzrost zachorowań w porównaniu do poprzedniego roku. W przypadku zachorowań na boreliozę i salmonellozę odnotowuje się znaczny spadek liczby zachorowań w stosunku do roku 2010.

W 2011 roku zostało zgłoszone 996 zachorowań w tym 738 nie wymagało opracowania epidemiologicznego – opracowano 258 ognisk epidemiologicznych.

**SYTUACJA EPIDEMIOLOGICZNA Z TERENU POWIATOWEJ STACJI
SANITARNO -EPIDEMIOLOGICZNEJ W GRAJEWIE ZA 2011r.**

Lp	Jednostka chorobowa	Zachorowania	Wskaźnik zapadalności
1.	Salmonellozy zatrucia pokarmowe	15	30,483
2.	Inne bakteryjne zakażenia jelitowe(ogółem) wywołane przez E. coli biegunkotwórczą	10	20,322
3.	Nowo wykryte zakażenia HIV	1	2,032
4.	Inne bakteryjne zakażenia jelitowe (ogółem) inne określone	1	2,032
5.	Inne bakteryjne zakażenia jelitowe (ogółem) u dzieci do lat 2	7	14,225
6.	Grypa wywołana nowym wirusem AH1N1	4	8,128
7.	Lamblioza(giardioza)	1	2,032
8.	Wirusowe zakażenia jelitowe(ogółem) wywołane przez rotawirusy	50	101,611
9.	Wirusowe zakażenia jelitowe u dzieci do lat 2	40	81,289
10.	Biegunka i zapalenie żołądkowo – jelitowe BNO, o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu	2	4,064
11.	Krztusiec	6	12,193
12.	Płonica (szkarlatyna)	10	20,322
13.	Borelioza z Lyme	98	199,158
14.	Styczność i narażenie na wściekliznę/ potrzeba szczepień	13	26,419
15.	Ospa wietrzna	672	1,365
16.	Różyczka	1	2,032
17.	Świnka(nagminne zapalenie przyusznic)	4	8,128
18.	Grypa wywołana wirusem A(H1N1)	4	8,128
19.	Grypa	Ogółem – 170 0-4 – 15 5-14 – 52 15-64-102 65>1	345,479
			30,483
			105,676
			207,287
			2,032
20.	Salmonelloza pozajelitowa	1	2,032

1. Zachorowalność na boreliozę w latach 2009/ 2011

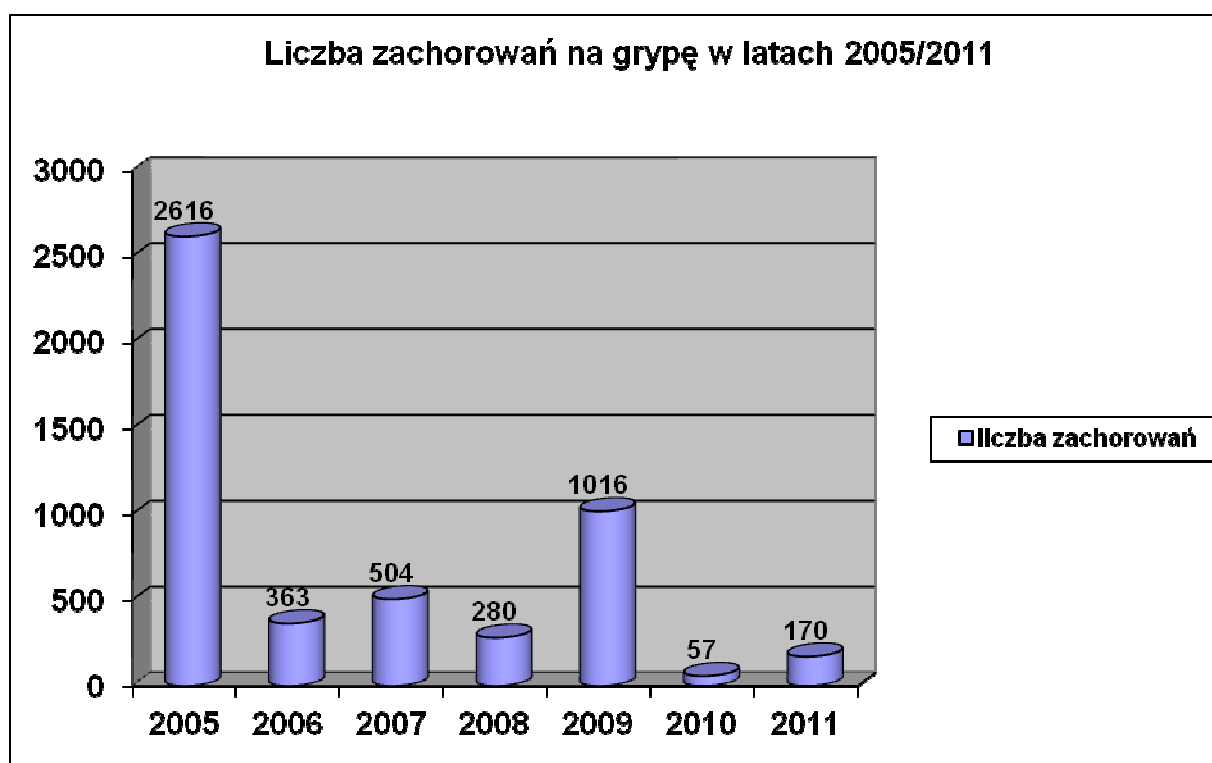
rok	Liczba zachorowań	Wskaźnik zapadalności na 100 tys. mieszkańców
2009	167	337,332
2010	109	220,679
2011	98	199,158

Powiat grajewski jest terenem endemicznym dla boreliozy, zachorowania są związane z istnieniem ognisk przyrodniczych, w których krążą przenoszące zakażenia kleszcze, w 2011r. możemy zaobserwować znaczny spadek zachorowań na boreliozę w stosunku do 2009 roku.

2.Zachorowalność na grypę w latach 2005/2011

rok	Liczba zachorowań	Wskaźnik zapadalności na 100 tys. mieszkańców
2005	2616	518,42
2006	363	722,23
2007	504	1009,6
2008	280	560,886
2009	1016	2052,27
2010	57	115,40
2011	170	345,479

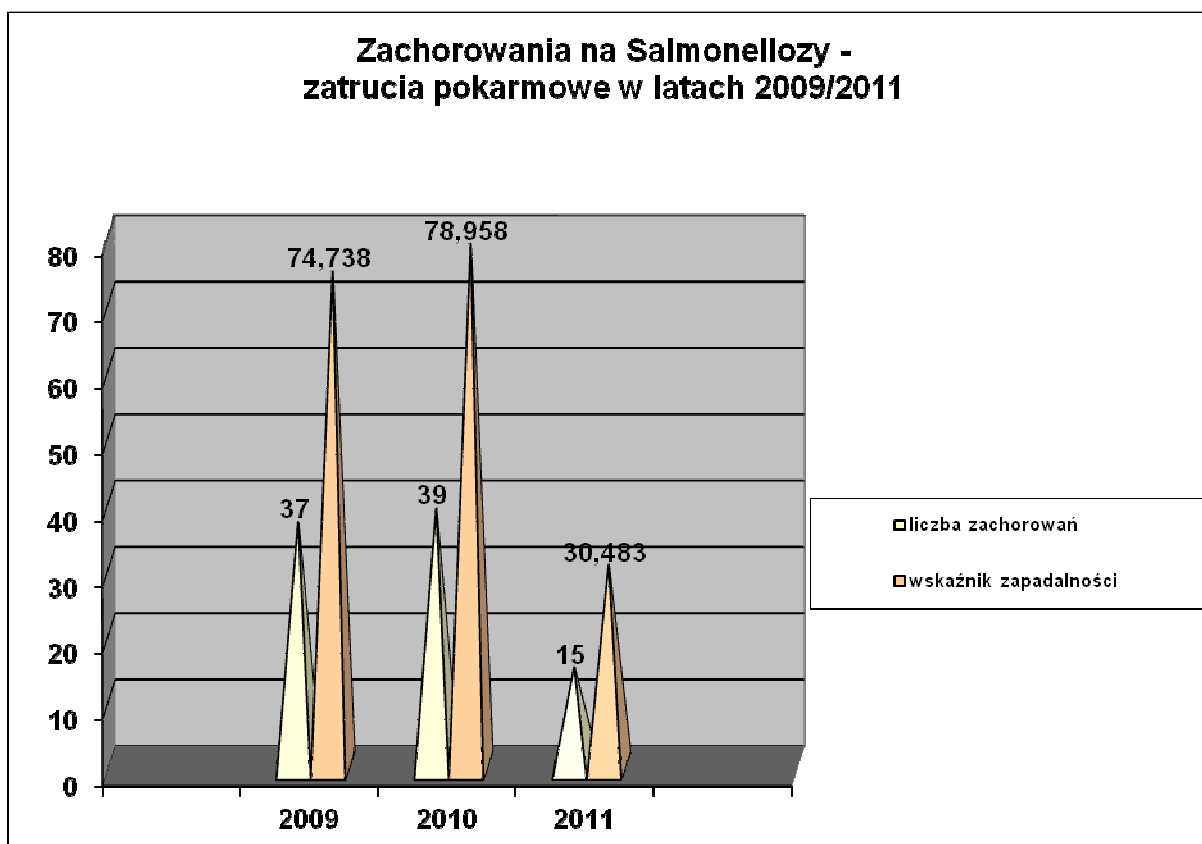

Na podstawie przedstawionego wykresu możemy stwierdzić, iż w 2005r. odnotowano najwięcej przypadków zachorowań na grypę. W 2011 roku na terenie powiatu zarejestrowano 170 przypadków podejrzeń zachorowań na grypę, w tym potwierdzono 4 przypadki grypy wywołanej wirusem AH1N1.

Według MZ - 54 sprawozdania rocznego ze szczepień ochronnych za rok 2011 na terenie powiatu grajewskiego zaszczepiło się p/grypie sezonowej 1100 osób w różnych przedziałach wiekowych.

3. Zachorowalność na Salmonellozy – zatrucia pokarmowe w latach 2009/ 2011

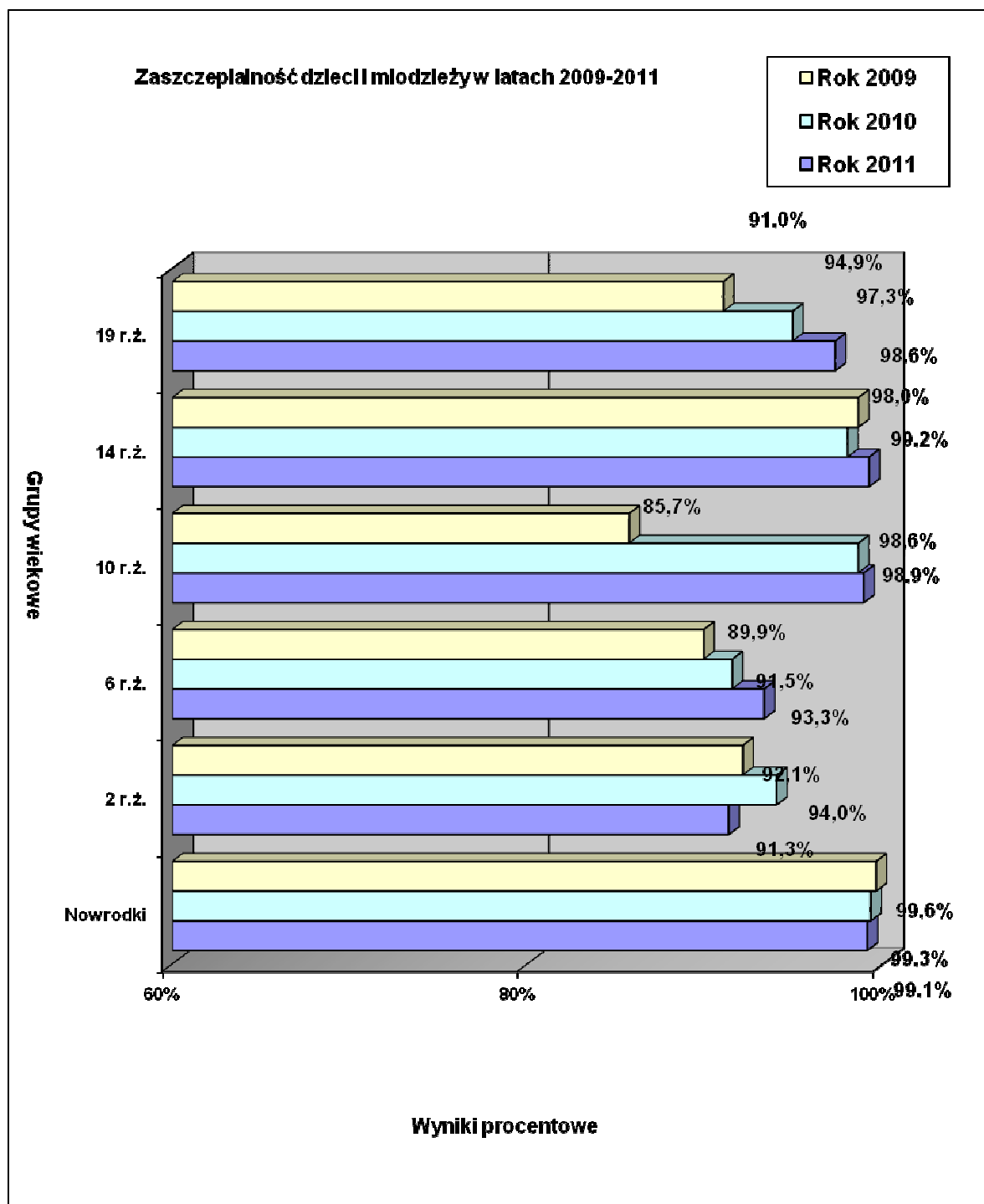
rok	Liczba zachorowań	Wskaźnik zapadalności na 100 tys. mieszkańców
2009	37	74,738
2010	39	78,958
2011	15	30,483

Na przestrzeni 3 lat obserwuje się znaczny spadek zachorowań na zakażenia wywołane pałeczkami Salmonella; wiek osób zakażonych waha się od 1 m. ż. do 78 roku życia. Wśród tych zachorowań nie wystąpiły rodzinne ani zbiorowe ogniska zatruc pokarmowych.

Ocena wykonawstwa szczepień ochronnych

Na terenie powiatu grajewskiego znajduje się 19 punktów szczepień. W 2011 roku przeprowadzono ogółem 23 kontrole. Szczepienia ochronne w 2011 roku były realizowane zgodnie z aktualnym Programem Szczepień Ochronnych, objęto nimi 3250 dzieci i młodzieży szkolnej (dane wg sprawozdania MZ-54 za 2011r.). Na terenie powiatu grajewskiego w 2011r. nie wystąpił żaden odczyn poszczenienny.

DZIAŁALNOŚĆ W ZAKRESIE OŚWIATY ZDROWOTNEJ I PROMOCJI ZDROWIA W POWIECIE W ROKU 2011

Działania podejmowane w 2011 roku przez pracownika Oświaty Zdrowotnej i Promocji Zdrowia w Grajewie wynikały z założeń Narodowego Programu Zdrowia, programów regionalnych, lokalnych oraz sytuacji epidemiologicznej. Do zadań należało inicjowanie, koordynowanie, realizacja działalności w zakresie oświaty zdrowotnej i promocji zdrowia.

Tematyka działalności oświatowo-zdrowotnej i w zakresie promocji zdrowia dotyczyła:

- profilaktyki chorób układu krążenia
- profilaktyki nowotworowej
- profilaktyki antytytoniowej
- profilaktyki antyalkoholowej
- profilaktyki narkomanii
- profilaktyki HIV/AIDS
- profilaktyki chorób zakaźnych wieku dziecięcego,
- profilaktyki próchnicy i chorób przyzębia
- racjonalnego odżywiania
- higieny osobistej i otoczenia
- propagowania szczepień ochronnych
- promowania zdrowego stylu życia

Programy prozdrowotne i akcje prozdrowotne skierowane były do :

- dzieci w wieku przedszkolnym i szkolnym
- rodziców i opiekunów
- młodzieży szkół gimnazjalnych
- nauczycieli, wychowawców i pedagogów szkolnych
- kobiet w wieku rozrodczym
- pacjentów w zakładach opieki zdrowotnej
- pracowników zakładów pracy, w tym zakładów produkujących i wprowadzających żywność do obrotu
- pracowników służby zdrowia

W roku 2011 realizowano programy o zasięgu krajowym inicjowane przez Główny Inspektorat Sanitarny dotyczące rozwiązywania następujących problemów zdrowotnych

1. Program „Trzymaj formę”

Program skierowany do młodzieży szkół gimnazjalnych oraz ich rodziców, którego głównym celem było poszerzenie wiedzy dotyczącej zdrowego żywienia, zbilansowanej diety, aktywności fizycznej, zachowań konsumenckich oraz kształtowanie umiejętności niezbędnych do utrzymania zdrowia i kondycji fizycznej.

2. Program Ograniczenia Zdrowotnych Następstw Palenia Tytoniu

Program skierowany do uczniów szkół gimnazjalnych, placówek ochrony zdrowia ze szczególnym uwzględnieniem Por. „K” , lekarzy pierwszego kontaktu oraz placówek wypoczynku letniego (kolonie i obozy), ośrodków wypoczynkowych na terenie działalności Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Grajewie.

3. Realizacja działań w ramach programu przedszkolnej edukacji antytytoniowej „Czyste powietrze wokół nas”

Program skierowany do dzieci 6 letnich oraz ich rodziców i opiekunów.

4. Realizacja programu „Znajdź właściwe rozwiązanie”

Program skierowany do uczniów szkół gimnazjalnych oraz do uczniów klas V-VI szkół podstawowych oraz ich rodziców.

5. Realizacja programu „Nie pal przy mnie, proszę”

Program skierowany do uczniów szkół podstawowych oraz ich rodziców

6. Realizacja zadań wynikających z założeń „Krajowego Programu Zwalczania AIDS i zapobiegania zakażeniom HIV

Głównym celem działań profilaktycznych był wzrost wiedzy o HIV/AIDS oraz chorób przenoszonych drogą płciową. Działania kierowane były głównie do osób dorosłych, aktywnych seksualnie, żyjących w związku lub planujących związek oraz młodzieży szkół gimnazjalnych oraz ich rodziców.

7. Realizacja programu profilaktyki chorób przenoszonych przez kleszcze na człowieka pod tytułem „Kleszcz mały czy duży – nic dobrego nie wróży”

Program skierowany do uczniów klas II szkół gimnazjalnych oraz ich rodziców

8. Profilaktyka uzależnień (alkoholizm, narkomania, nikotynizm)

Celem głównym programu było dostarczenie wiadomości na temat szkód zdrowotnych spowodowanych alkoholem oraz używaniem substancji psychotropowych. Profilaktyka uzależnień realizowana jest od wielu lat, w związku z nasilającym się problemem uzależnień wśród młodzieży szkolnej.

9. Realizacja działań w ramach „Letniej szkoły bezpieczeństwa” oraz „Zimowej szkoły bezpieczeństwa”

Działania kierowane były do młodzieży podczas wypoczynku letniego dzieci i młodzieży na koloniach, obozach jak również wśród uczestników Ośrodków Wypoczynkowych na terenie powiatu grajewskiego. W roku 2011 prowadzone działania podczas ferii zimowych w placówkach, które prowadziły półkolonie, świetlicach szkolnych, domach kultury dotyczyły spotkań, gier, zabaw , konkursów itp. Działania realizowano wspólnie z przedstawicielami Policji z Wydziału Prewencji w Grajewie oraz przedstawicielami KRUS-u.

10. Realizacja działań w zakresie profilaktyki meningokoków.

Działania skierowane były do rodziców i opiekunów dzieci w przedszkolach oraz szkołach podstawowych na terenie powiatu grajewskiego.

AKCJE SPECJALNE:

1. Światowy Dzień Zdrowia
2. Dni Walki z Rakiem
3. Światowy Dzień Walki z AIDS
4. Kampania ogólnopolska „Zrób test na HIV”
5. Rzuć Palenie Razem z Nami
6. Światowy Dzień bez Tytoniu

INNE PRZEDSIĘWZIĘCIA:

1. Szczepienia ochronne.
2. zapobieganie chorobom zakaźnym
3. Zapobieganie chorobom brudnych rąk
4. Profilaktyka układu krążenia (nauka pomiarów RR, wyliczanie BMI, nauka pomiarów glukozy we krwi itp.)

